

Standarder for grønn omstilling

Arbeid med bærekraft i Standard Norge 2023

EN STANDARD er en felles «oppskrift» på hvordan noe skal produseres eller hvordan en prosess skal gjennomføres. Det kan for eksempel være et felles digitalt språk, en felles målemetode eller et ledelsessystem. Standarder kan supplere og konkretisere krav i lovverket.

Hele vårt moderne samfunn er bygget på standarder. Hadde vi ikke hatt dem, ville hverdagen blitt utrolig tungvint. Standardisering innebærer utarbeiding av krav og spesifikasjoner for alt fra varer og tjenester, prøving og testing til ledelsessystemer og prosesser. Vi slipper å «finne opp hjulet» på nytt hver gang.

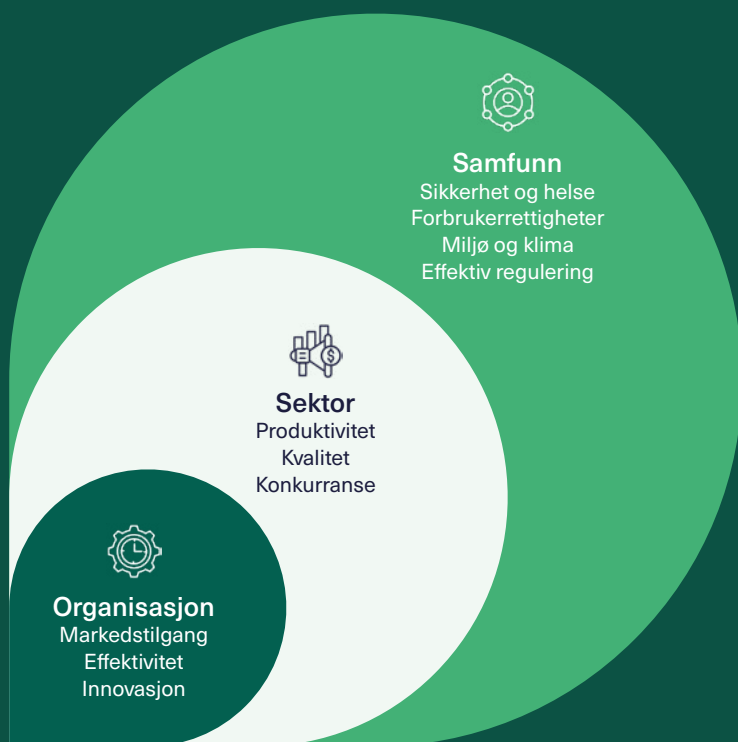
Standardisering er langt mer enn bare forenkling og effektivisering i næringslivet. Det gir også store samfunnsmessige gevinster.

For enkeltorganisasjoner kan bruk av standarder hjelpe med økt markedstilgang, mer effektive prosesser og enklere innovasjon. Økt bruk av standarder innen en sektor kan øke produktiviteten og bedre både kvalitet og konkurranse i hele sektoren. For samfunnet som helhet bidrar standardisering til økt sikkerhet, styrkede forbrukerrettigheter og mer hensyn til klima og miljø.

Standardisering er et viktig verktøy for å klare omstillingen vi må gjennom for å løse klimaproblemet samtidig som vi tar vare på naturen. Denne rapporten viser et utvalg av standarder og hvordan de kan bidra til en mer bærekraftig verden når de benyttes. Jeg håper dette kan inspirere flere til å delta i standardiseringsarbeid og til å ta standarder i bruk.

Jon Sandnes
Styreleder i Standard Norge

Papirstandarder i 100 år
Denne rapporten er laget i A4. Standardformat for papir var faktisk den første saken Norges Industriforbunds Standardiseringskomité (Standard Norges forløper) tok tak i da den ble etablert i 1923.

Standard Norge utvikler og forvalter standarder innenfor de fleste områder i samfunnet. Standard Norge utgir Norsk Standard og er Norges medlem i den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN.

Denne rapporten er trykket på miljøvennlig papir, av et trykkeri som er sertifisert etter den internasjonale standarden for miljøledelse, ISO 14001.

Standardisering og det grønne skiftet

VI REALISERER VISJONER! Det er Standard Norges visjon. Gjennom 100 år har vi ved hjelp av våre standarder bidratt til å forenkle, effektivisere og bane vei for enklere handel, bedre samarbeid og bærekraftige løsninger. Vårt mål er å gjøre det lettere for personer, organisasjoner og myndigheter å nå sine mål.

Gjennom FNs bærekraftsmål har vi alle fått 17 overordnede visjoner fram mot 2030. Det haster å begrense klimaendringer, stoppe tapet av natur og biologisk mangfold og å skape trygge, inkluderende og rettferdige samfunn for alle. I Standard Norge vil vi gjøre det enklere å spre beste praksis og skalere opp nye, mer bærekraftige virkemidler, spesielt innenfor klima og miljø. Vi ønsker å være en tydelig pådriver i det grønne skiftet.

En av de største misoppfattelsene om standarder er at de kun bevarer ting som de er. Tvert imot er standardisering et av våre viktigste verktøy for å bringe verden framover. Når det haster å rulle ut nye løsninger på tvers av landegrensene, kan internasjonale standarder sørge for at ny teknologi og nye ideer spres raskt. Det kan for eksempel være at en del av en kontorstol produsert i Norge, fungerer sammen med en del fra Spania og brukes i Tyskland, for til slutt å resirkuleres et helt annet sted.

Grønne løsninger må bli regelen, ikke unntaket. Standardisering er nøkkelen til å definere og spre beste bærekraftspraksis, i alt fra dingser til definisjoner, fra tekniske krav til tydelige prosesser. I tillegg til å utvikle standarder for ny grønn teknologi, oppdaterer vi kontinuerlig alle typer standarder, uavhengig av bransje, slik at de best mulig ivaretar klima og miljø.

All endring handler til syvende og sist om mennesker. Noe av det som gjør standarder til så effektive verktøy, er at de utvikles gjennom bredt samarbeid og etter prinsipper om åpenhet, frivillighet og konsensus. Standarder er felles løsninger på globale problemer. Komiteene som utvikler standarder, representerer både forskning, myndigheter, forbrukerinteresser og nærings- og samfunnsliv. Sammen gjør de overordnede politiske mål om til praktiske skritt i riktig retning.

EU har satt standarder sentralt i utrulling av sin klima- og miljøpolitikk, EUs Grønne Giv. De har satt fart og tyngde i nye standarder for bedre ressursutnyttelse, mer gjenbruk, reparasjon og resirkulering. Gjennom det europeiske standardiseringssamarbeidet, der Norge er fullverdig medlem, har norske myndigheter og virksomheter en åpen invitasjon til å påvirke utforming av standardene. Det gir oss en viktig stemme og strategisk mulighet til å bidra i utviklingen av en grønnere framtid i Europa.

Her hjemme samarbeider Standard Norge med både departementer, etater, kommuner, akademia, organisasjoner og privat næringsliv. Standarder vi utvikler her kan bidra til å løfte ny, grønn teknologi og nye løsninger ut i verden i stor skala. I 2022 ble Standard Norge også med i Skift, et næringslivsdrivet klimainitiativ som samler de mest klimaambisiøse virksomhetene i Norge. Målet er et tettere samarbeid med dem som vil drive fram gode klimaløsninger, og nettopp sette en ny standard for klimahandling.

Standard Norge er selv sertifisert etter den internasjonale standarden for miljøledelse, ISO 14001 og den for kvalitetsledelse, ISO 9001, og leverer klimaregnskap til Skift. Vi jobber kontinuerlig med å redusere eget fotavtrykk og skape en god, inkluderende arbeidsplass. Men vårt alle største bærekraftbidrag vil alltid være standardene vi utvikler, og måten de setter andre i stand til å levere på sine bærekraftambisjoner. Gjennom året inviterer vi til rundt 25 arrangementer, og lytter til innspill, utfordringer og ny kunnskap, slik at vi hele tiden kan videreutvikle og spre den til enhver tid beste praksis.

I denne rapporten har vi valgt å plukke ut noe av det vi jobber med som er knyttet til det grønne skiftet. Vi håper du blir nysgjerrig på hvordan vi kan hjelpe deg med dine visjoner, eller kanskje bli inspirert til å bidra i standardiseringsarbeidet.

Verden har mange grønne visjoner. I Standard Norge skal vi bidra til å realisere dem!

Jacob Mehus
Administrerende direktør, Standard Norge

Klimakutt som standard

Skal verden nå Paris-målene, må det som er klimavennlig bli standarden, ikke unntaket. Det haster å skalere opp ny teknologi for fornybar energi og utslippskutt. Standarder er essensielle når nye løsninger og ny teknologi skal ruller ut, på tvers av bransjer og landegrenser.

Vi trenger felles definisjoner og standard måling av klimakutt, for å motvirke grønnvasking og sørge for reell framdrift. Og vi trenger standarder som hjelper organisasjoner med å komme i gang og komme i mål med klimaarbeidet.

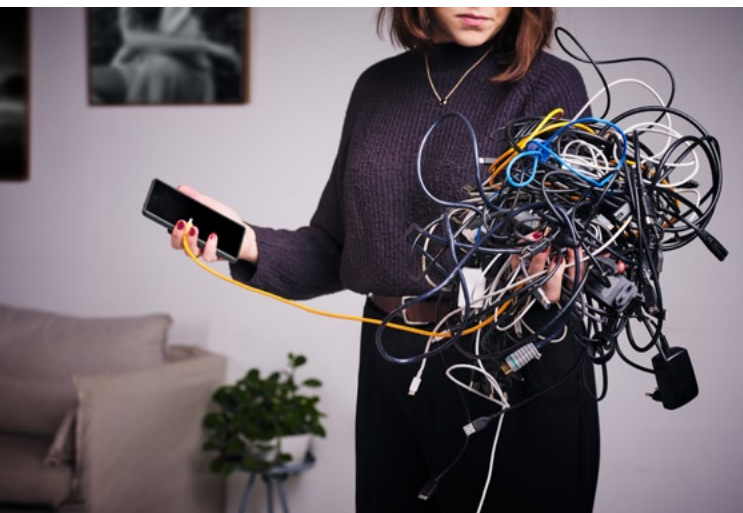
Samtidig må vi innlemme mer klimavennlige valg i alt vi gjør. I tillegg til standarder for miljø og klima, jobber Standard Norge sammen med alle de andre medlemmene i ISO med å oppdatere alle ISO-standarder til å ivareta klimaendringssaspektet.

Hva betyr «netto null-utslipp»?

Dersom vi skal nå 1,5-graders-målet, må vi lykkes med «netto null-utslipp». Men hva betyr egentlig det? I forkant av klimatoppmøtet COP27 i Sharm el-Sheikh samlet den internasjonale standardiseringsorganisasjonen, ISO, mer enn 1200 eksperter fra over 100 land for å utvikle en tydelig definisjon, veileder og felles retningslinjer for «netto null-utslipp». I 2023 ga Standard Norge ut denne veilederen på norsk. Nå skal det ikke være tvil om hva organisasjoner skal regne inn i «netto null», eller hvordan det skal følges opp med handling og rapportering. Veilederen er i 2023 lastet ned i 159 land.

SN-IWA 42 Retningslinjer for netto null

↓ EU har besluttet at det er standarden for ladekabel av type USB-C som skal brukes i Europa (Foto: Standard Norge)

Standard for miljøledelse

I 2022 var 1142 norske virksomheter sertifisert etter ISO 14001, i følge tall fra ISO. Standarden for miljøledelse er en av de mest kjente og brukte ISO-standardene, først utviklet i 1996, og siden oppdatert flere ganger. Denne internasjonale standarden angir kravene til et ledelsessystem for miljø som en organisasjon kan bruke for å forbedre sin miljøprestasjon. For å lykkes med klima- og miljøarbeid, må det integreres i alle deler av virksomheten og i leverandørkjeder. Standarden for miljøledelse er derfor utviklet for også å kunne integreres i andre styrings- og ledelsesfunksjoner.

NS-EN ISO 14001 Miljøledelse, er en del av ISO 14000-serien Ledelsessystemer for miljø

Klima i alle ISO-standarder

Visste du at det finnes 25.111 ISO-standarder totalt? 1.465 nye ble publisert bare i 2023, i følge tall fra ISO. Standarden for miljøledelse er kun én av mange. Nå skal alle framtidige ISO-standarder som utvikles og oppdateres, ta spesielt hensyn til klima. Det er et ledd ISOs arbeid med å spille en aktiv rolle i kampen mot klimaendringer. I 2021 forpliktet 165 medlemsland seg til det som ble kalt "The London Declaration".

Standarder tilrettelegger for samhandling i en mer polarisert verden. Standardisering er et vesentlig virkemiddel for å utvikle, ta i bruk og skalere ny teknologi globalt. Klimaproblemet er globalt, og standarder har derfor en helt sentral rolle i å lykkes med globale klimaløsninger.

Bjørn Kjærland Haugland
Administrerende direktør i Skift

Bilde: Brevik CCS ↑

Nye teknologier krever nye standarder

Vi trenger et grønt teknologiløft i Norge. Standard Norge samarbeider med forskere og teknologiledere for å utvikle standarder som kan bidra til å spre viktig ny teknologi og bane vei for nye klimavennlige bransjer og løsninger.

Karbonfangst og -lagring (CCS)

Karbonfangst og -lagring (på engelsk: Carbon Capture and Storage (CCS)) innebærer å fange og lagre CO₂ trykt under bakken i stedet for å slippe den ut i atmosfæren. Det er en helt avgjørende klimateknologi om vi skal nå målene fra Parisavtalen som 194 land og EU signerte i 2015. Det internasjonale energibyrået, IEA, anslår at CCS må stå for opp til 20 prosent av verdens utslippsreduksjoner.

Nesten en tredel av Norges klimagassutslipp kommer fra prosess- og treforedlingsindustri og avfallsforbrenning (Miljødirektoratet 2023: Norske utslipp og opptak av klimagasser). Med CCS kan disse utslippene reduseres med opp til 95 prosent. Men teknologien er foreløpig relativt umoden og kostbar. Standarder innenfor CCS er viktige for forutsigbar og effektiv innføring av nye løsninger og muliggjør dermed klimakutt i stor skala.

Norge har eksperter i verdensklasse som bidrar til å utvikle internasjonale standarder for CCS. En norsk speilkomite med 30 deltakere samarbeider med kollegaer fra 25 land i en internasjonal komité. Til nå har komiteen laget 13 ISO-standarder og tekniske rapporter innenfor karbonfangst, transport og lagring. Flere er under revisjon og utvikling. Arbeidet kommer ikke bare norsk næringsliv, men hele verden til gode.

ISO 27916:2019 Carbon dioxide capture, transportation and geological storage

Hydrogen (H₂)

Hydrogen spiller en avgjørende rolle i overgangen til lavutslippssamfunnet og kan brukes i industri, transport og energiproduksjon. Som energibærer er hydrogen utslippsfritt, og bruken er viktig for å nå nasjonale og internasjonale klimamål. Gjennom standardisering etablerer vi tekniske retningslinjer for trygg hydrogeninfrastruktur. Det handler om alt fra planer for hydrogenferger og -lastebiler for å redusere CO₂-utslipp til stor-skala produksjon og lagring.

NS-EN 17124 Hydrogenbrensel

Bilde: Norsk Hydro

Klimastandarder i ulike bransjer

Alle deler av samfunnet må bidra om vi skal nå klimamålene. Men ulike bransjer har ulike utfordringer med å kutte egne utslipp og utslipp i egen verdikjede. Derfor jobber Standard Norge tett med eksperter og aktører i ulike bransjer, for å utvikle standarder som er både relevante og effektive.

Visste du at Svanemerket bygger på en ISO-standard?

Svanemerket er en ikke-kommersiell merkeordning som følger den internasjonale standarden for miljømerking, ISO 14024. Dermed forsikrer man seg om at kravene er utviklet i en åpen prosess og at kravene jevnlig strammes inn.

NS-EN ISO 14024 Miljømerker og deklarasjoner

Utslippskutt i byggenæringen

Bygg og anlegg omtales som «40 %-næringen». Den bruker 40 % av energien, 40 % av de globale materialressursene og står bak om lag 40 % av klimagassutslippene. Samtidig er den en av næringene i Norge som bruker standardisering mest aktivt på veien i et grønt og sirkulært skifte.

Standard klimaberegning for bygg

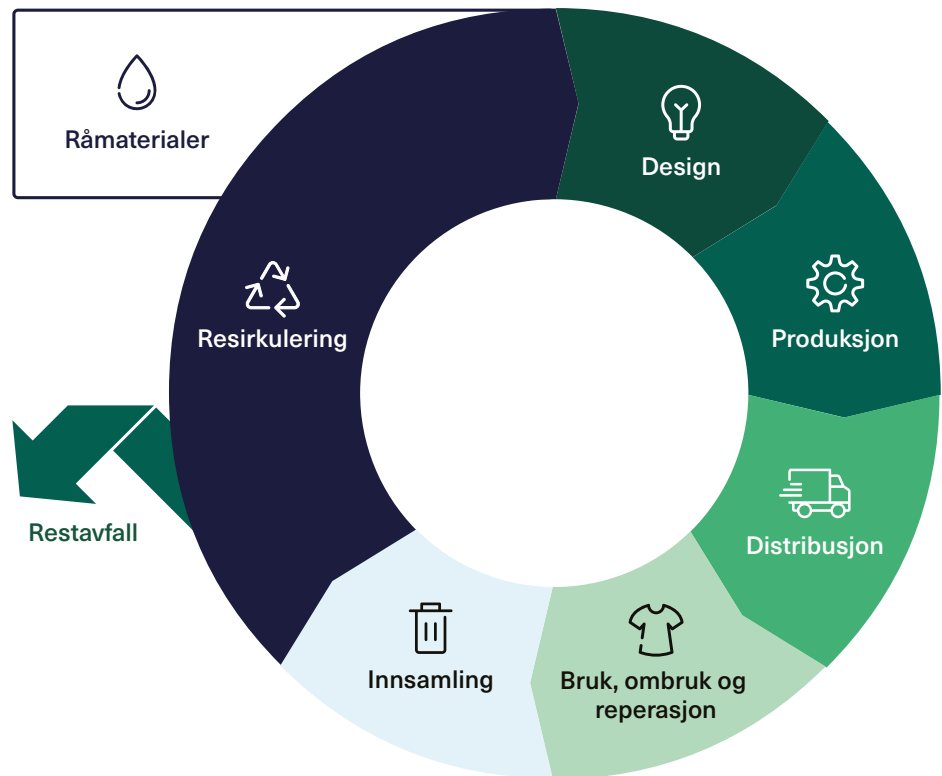
Kan vi nå et mål uten å vite hvordan vi måler? Skal vi lykkes med utslippskutt i stor skala, trenger vi felles måter å måle og sammenlikne klimaavtrykk på. Den norske standarden for klimagassberegninger for bygninger har gitt næringen en felles framgangsmåte for å beregne utslipp fra hele eller deler av livsløpet til hele eller ulike deler av en bygning. Den gjør det mulig å finne de mest klimavennlige løsningene for et bygg og sammenlikne ulike prosjekter gjennom bygging, drift, bruk og avhending.

NS 3720 Klimagassberegninger for bygninger

Energieffektivisering i industrien

Energieffektivisering er vinn-vinn: det gir lavere strømregning og reduserte utslipp, samtidig som det frigjør energi til andre formål og dermed kan redusere behovet for dyr kraftutbygging og konfliktfylte naturinngrep. Ifølge Energikommisjonen må vi i Norge frigjøre 20 TWh gjennom energieffektivisering for å sikre kraftoverskudd i framtiden. Industrien kan bidra med en betydelig andel. Da spiller standardisering og systematisk energiledelse en viktig rolle. Hydros fem aluminiumsverk i Norge benytter ISO 50001 for energiledelse i sitt arbeid. De anslår at et første steg med energieffektiviseringstiltak vil spare mer enn 100 GWh strøm årlig, tilsvarende forbruket til 6000 husholdninger. Hydro aluminium har hentet inn store økonomiske besparelser på forbedringer. Det er verdien av store løft, men også summen av mange små tiltak.

NS-EN ISO 50001 Energiledelsessystemer

Sirkulær økonomi

Standardisering for et sirkulært skifte

Både EU og Norge har klare ambisjoner om å gå fra en lineær til en sirkulær økonomi, fra bruk og kast til bruk igjen og igjen og igjen. Standarder spiller en sentral rolle i denne overgangen. Det handler ikke bare om nye standarder for hvordan produkter skal designes, produseres, brukes, gjenbrukes og gjenvinnes, men også om hvordan alle de ulike aktørene i verdikjeden skal klare å samarbeide.

Standard Norge deltar i arbeidet med nye internasjonale standarder for sirkulær økonomi, og vi har en viktig plass ved bordet når standardene som har fått en sentral rolle i utrulling av EUs «Circular Action Plan», utvikles. I Norge har vi en unik mulighet til å gå foran med nye sirkulære løsninger, ikke minst gjennom digitalisering. Vi lykkes ikke med sirkulær økonomi, om vi ikke samtidig ivaretar det digitale i standardene som utvikles.

Nye internasjonale standarder på vei

Siden 2019 har Standard Norge og representanter fra norsk næringsliv, forskning og organisasjonsliv deltatt i utviklingen av nye internasjonale standarder for sirkulær økonomi. Samarbeidet har omfattet om lag 400 eksperter fra 81 land.

De tre første standardene lanseres i 2024 og definerer viktige begreper og beskriver overordnede prinsipper for

sirkulær økonomi og måling av sirkularitet. Standardene vil markere en milepæl for et sirkulært skifte og danne et viktig utgangspunkt for tiltak hos myndigheter og næringsliv og videre standardisering i ulike sektorer.

ISO 59000-serien for sirkulær økonomi

Ulike samfunnsaktører legger egen forståelse av sirkulær økonomi til grunn, og det skaper problemer i konkrete utviklingsprosjekter. Dermed blir standardisering avgjørende for å skape et felles språk, og i neste omgang effektive samarbeidsprosesser.

Sigurd Sagen Vildåsen
Seniorforsker SINTEF og komitémedlem

Bilde: Jonathan Chng via Unsplash

Nye standarder for plastemballasje

Både EU og Norge har ambisiøse mål for reduksjon og resirkulering av plastemballasje. Standard Norge har en egen komité for Bærekraftig emballasje med 20 medlemmer som deltar i utviklingen av 15 nye europeiske standarder. Disse dekker både design, sortering og resirkulerbarhet. Standardene skal etter planen publiseres høsten 2025. De vil ha store konsekvenser for produksjon av emballasje og emballerte produkter i det europeiske markedet.

Bilde: Pixabay

Plast i havet

Visste du at norske fiskere har ledet an i kampen mot plast i havet? Plastforsøpling truer livet under vann. Norges Fiskarlag har, med støtte fra Handelens Miljøfond, tatt initiativ til en ny standard for hvordan avfall på fiskefartøy bør håndteres for å redusere avfallsmengde og forsøpling av havet. Standarden er blitt internasjonal og skal spre beste praksis til fiskere verden over. Det kommer en tilsvarende standard for avfallshåndtering fra akvakulturanlegg i 2024.

NS-ISO 5020:2022 Avfallsreduksjon og -håndtering på fiskefartøy

Bilde: iStock

Digitale produktpass

Skal et produkt resirkuleres, må vi vite hva det er laget av. EU ønsker å innføre såkalte digitale produktpass (DPP), som et viktig skritt i utvikling av sirkulære verdikjeder. Digitale produktpass er en slags «tagg» som kan fortelle om et produkts opprinnelse, innhold, produksjon og hvordan det kan repareres og resirkuleres.

Målet er at så godt som alle produkter på det europeiske markedet på sikt skal ha et slikt pass. Da trengs en standard ramme og et felles system. Dette er et initiativ fra EU-kommisjonen som ivaretas av den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN, og Norge er med i arbeidet. Målet er at de første standardene skal ferdigstilles og publiseres innen utgangen av 2025.

Bilde: Raimond Klavins via Unsplash ↑

Natur og naturmangfold

I desember 2023 signerte verden Naturavtalen, for å bevare biologisk mangfold. I Norge har vi fulgt opp med nasjonale mål. Nå trengs det handling for å stanse nedbygging og beskytte sårbare dyr, planter og områder.

Hvordan skal lokale myndigheter, selskaper og organisasjoner sette mål for natur og måle sin effekt på arealbruk og økosystemer? Standard Norge har de siste årene deltatt i en rekke prosesser for utvikling og oppdatering av standarder for å ivareta naturmangfold globalt og nasjonalt. Gode miljødata er viktig for overvåkingen av natur og miljø og måler tilstand i blant annet vann og jord. Standardisert innsamling av data sikrer kvalitet på dataene og sammenliknbarhet over tid.

Standarder for natur og biologisk mangfold

Hensynet til natur må, på samme måter som klima, integreres i virksomhetens ledelsessystemer. I ISO 14000-serien vil naturmangfold ofte stå sentralt når en bedrift skal kartlegge ulike miljøaspekter. Men på samme måte som med klima, trengs egne globale prinsipper, rammeverk, krav, retningslinjer og verktøy for bevaring av biologisk mangfold og naturrestaurering. ISO-komiteen for biologisk mangfold jobber spesielt med dette. I tillegg finnes egne europeiske og norske komiteer som utvikler standarder for måling av miljøskadelige egenskaper i jord, vann, luft, avfall og slam, noe som er helt avgjørende for å ivareta biologisk mangfold.

NS 9452 Innsamling av miljødata

Verdivurdering av trær

Hvor mye er treet i hagen din verdt? Eller det store klatretreet i skolegården? En ny Norsk Standard skal fastsette en realistisk erstatningsverdi ved skade på eller ulovlig felling av trær som vokser i gatemiljø, parker, hager, friområder, naturtomter eller liknende. Standarden kommer i løpet av 2024.

NS 3846 Verdivurdering av trær

Fra anleggsavfall til matjord

Bygge- og anleggsprosjekter kan føre til tap av natur. Når byggenæringen møter på jord med uønskede fremmede arter og plantesykdommer, må jorda leveres til mottak, eller graves ned og dekkes til. I dag er det snakk om tusenvis med tonn jord. Denne jorda kan bevares gjennom varmebehandling. Ved bruk av varm damp kan man fjerne skadegjørere og fremmedarter, og jorda kan gjenbrukes til matproduksjon. I tillegg vil arealer til deponering av avfallsmasser reduseres og transportbehovet bli mindre. Den første standarden for varmebehandling av jord vil sannsynligvis være klar mot slutten av 2025.

Standardisering er nøkkelen til å definere og måle biologisk mangfold og avgjørende for å forstå og håndtere klima- og biomangfoldskrisen. For å iverksette effektive tiltak som restaurering og vern av natur i det omfanget som er nødvendig, trengs internasjonale retningslinjer. Der kan Norge bidra i arbeidet.

Leonard Sandin

Assisterende forskningssjef, NINA, og komitémedlem

Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Byer er sentrum i det grønne skiftet. Byer er ikke bare sårbare for klimaendringer. Ifølge FNs klimapanel skjer 70 prosent av de globale klimautslippene i eller i forbindelse med byer. Samtidig åpner urbanisering for nye klimaløsninger, og norske byer ønsker å gå foran i det grønne skiftet. De vil drive byutvikling på lag med klima, natur og byens befolkning.

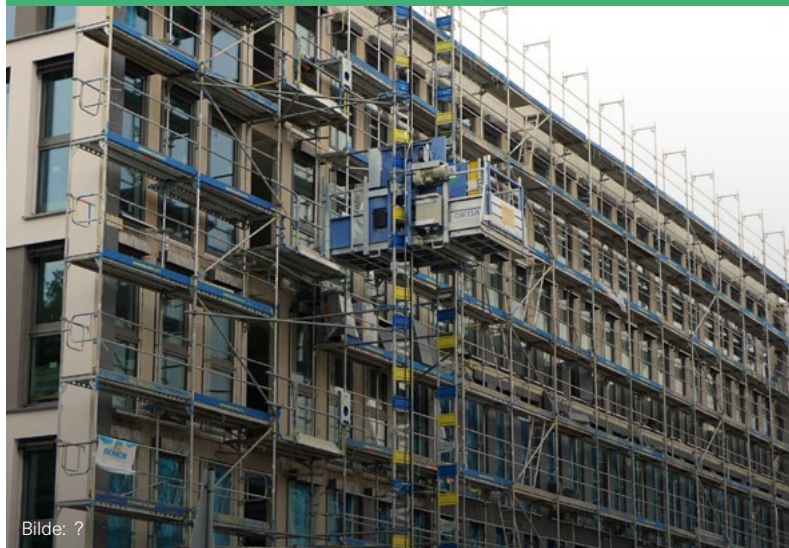
Standarder for bærekraftige bygg, infrastruktur og byer kan bidra til å redusere klima- og miljøavtrykk og sørge for robuste lokalsamfunn som er gode å bo og jobbe i. I samarbeid med norske byer og kommuner, transportsektoren og byggenæringen utvikler og oppdaterer vi alt fra tekniske standarder til standarder for hvordan lokalsamfunn kan sette og følge opp egne bærekraftsmål.

Standardisering har vært veldig viktig for vårt bærekraftarbeid i Molde og i Møre og Romsdal, og har blant annet bidratt til at vi har fått på plass en innbygger-lab hvor det offentlige møter innbyggere, næringsliv og frivilligheten. Samtidig savner vi en felles standard for å kartlegge bærekraftarbeidet på tvers av norske kommuner slik at vi lettere kan sammenligne og lære av hverandre.

Marianne Stokkereit Aasen
Kommunedirektør Molde kommune

Standarder for bærekraftige byer og lokalsamfunn

Bærekraftig utvikling der du bor

Kan man lage en oppskrift på et bærekraftig lokalsamfunn? Kanskje ikke, for alle steder er unike. Men det finnes en ledelsessystemstandard som hjelper byer og nabolag til å bli mer proaktive, samle flest mulig rundt bordet og sammen sette mål og iverksette strategier for bærekraftig utvikling.

Standarden støttes av en rekke standarder for byindikatorer som urbane tjenester, livskvalitet og smartbyer. Det finnes også en rekke standarder for smarte transportsystemer, vannforvaltning, og robuste lokalsamfunn som er utarbeidet for å gjøre steder trygge og gode å bo i.

NS-EN ISO 37101 Bærekraftig utvikling i lokalsamfunn

Bilde: iStock

Bilde: Hanne G. Wells

Mer bærekraftige byggeplasser

Årlig slippes det ut rundt på 2,2 millioner tonn CO2 fra norske byggeplasser (SSB). Det tilsvarer rundt 4,5 prosent av utslippene i Norge. I tillegg kan lokalmiljøet rundt byggeplassen påvirkes av støy og dårligere luftkvalitet. Åtte av de største byene i Norge (Bergen, Drammen, Kristiansand, Oslo, Stavanger, Tromsø, Trondheim og Bodø) har signert en storbyerklæring om at alle bygge- og anleggsplasser i kommunenes regi skal være fossilfrie i 2021 og utslippsfrie i 2025. I tillegg har de mål om at alle bygge- og anleggsplasser innenfor kommunens grense skal være utslippsfrie innen 2030.

Standard Norge har sammen med en rekke norske aktører utviklet en teknisk spesifisering for utslippsfrie byggeplasser og anleggsområder, som gir aktørene hjelp til hvordan de skal gå fram for å bli utslippsfrie. Den gir felles definisjoner av begreper og systemgrenser, og er en omforent måte å effektivisere prosjektene på. Dette gjør det lettere for byggherrer å stille krav og entreprenører å følge dem opp.

SN/TS 3770 Utslippsfrie byggeplasser og anleggsområder

Blågrønne løsninger for klimatilpasning og trivsel

Hvordan skape bedre utemiljø og samtidig legge til rette for et våtere klima? En bredt sammensatt komité har utviklet en Norsk Standard for blågrønn faktor som gjør det enklere for kommuner å stille krav til klimatilpasning og naturbaserte løsninger i byggeprosjekter. Grønne tak, beplantning, grøntanlegg og åpne bekker bidrar ikke bare til å ta opp vann. De er viktig livsgrunnlag for insekter og dyr og bidrar til å skape trivelige, gode nabolag.

NS 3845 Blågrønn faktor

Ombygg istedenfor nybygg

I framtiden må vi i større grad bygge om eksisterende bygg framfor å rive alt til grunnen for å bygge nytt. Norge har ledet arbeidet med en europeisk standard for å finne potensialet for rehabilitering av bygninger. Standarden, som er utgitt som Norsk Standard, gir en evalueringsmetode for å finne gapet mellom bygningens tilstand og dagens krav og behov.

NS-EN 17680 Bærekraftige byggverk - Evaluering av potensialet for bærekraftig rehabilitering av bygninger

Sosial bærekraft og mangfold

Fra venstre Merete Murvold (prosjektleder og prosjektstøtte), Manav Rihel Kumar, Convenor (arbeidsgruppeleder) for ISO/TC 309 WG 11 Diversity Management System og Alexandra Haukaas, Standard Norges Sekretariat for ISO/TC 309 WG 11 Diversity Management System
Foto: Standard Norge

Selv om Standard Norge har valgt standarder for det grønne skiftet som et strategisk tiltaksområde, jobber vi også bredt med ulike standarder innenfor sosial bærekraft og mangfold. Blant annet leder vi et internasjonalt standardiseringsarbeid knyttet til mangfoldsledelse. Stadig flere bedrifter og organisasjoner ser styrken i mangfold, og søker støtte i ledelsesstandarder som sikrer inkluderende og rettferdige prosesser og som kan bidra til økt innovasjon og konkurransekraft.

I tillegg utgir Standard Norge for eksempel en rekke standarder for helse, miljø og sikkerhet, maskinsikkerhet, ergonomi og personlig verneutstyr.

Det finnes dessuten en egen ledelsessystemstandard fra ISO for arbeidsmiljø som skal bidra til å beskytte arbeidstakere mot sykdom og ulykker som skyldes forhold på arbeidsplassen, og en anerkjent internasjonal standard for antikorrupsjon.

NS-EN ISO 45001 Ledelsessystemer for arbeidsmiljø
NS-ISO 37001 Ledelsessystemer for antikorrupsjon

Likestilling er samfunnsansvar

Likestilling er en viktig del av samfunnsansvaret, og den internasjonale veiledningsstandard for Standard Norges samfunnsansvar, ISO 26000, framhever blant annet betydningen av å styrke kvinners posisjon og sikre likestilling. Den anbefaler en balansert fordeling av menn og kvinner i en organisasjons ledelsesstrukturer og administrasjon. Den bidrar til å sikre likebehandling av begge kjønn i rekrutteringsprosesser og karriereutvikling og sikre likebehandling i lønnsprosesser og andre beslutninger og aktiviteter.

NS-EN ISO 26000 Veiledning om samfunnsansvar

Verden ser til Norge for mangfoldsledelse

Den norske standarden for mangfoldsledelse skal danne grunnlaget for en internasjonal standard. 33 land har stemt fram den norske standarden som utgangspunkt for en ny ISO-standard, og 16 land meldte seg tidlig som deltakere i videreutviklingsarbeidet. Den norske standarden ble lansert i 2018, og den ble senere trukket fram i Regjeringens integreringsstrategi som et verktøy for mangfoldsarbeid i virksomheter og «et viktig nybrottarbeid i internasjonal sammenheng». Nå bidrar den til å skape nye muligheter for flere, langt utover Norges grenser.

NS 11201 Ledelsessystemer for mangfold

Universell utforming må bli universelt

Prinsippene om universell utforming skal ivaretas i alt europeisk standardiseringsarbeid, både fysisk og digitalt. Når alle følger samme standard, får vi en felles tilnærming som bidrar til en enklere hverdag for alle. En egen europeisk standard gir overordnede retningslinjer for hvordan man oppnår likeverdig tilgang til varer og tjenester.

NS-EN 17161 Likeverdig tilgang gjennom universell utforming av produkter, varer og tjenester

Vårt eget samfunnsansvar

I Standard Norges policy for samfunnsansvar står det at vi selv skal opptre i tråd med den internasjonale standarden for samfunnsansvar, ISO 26000. Vi skal bidra til bærekraftig utvikling og balansere økonomiske, miljømessige og sosiale vurderinger i beslutningene våre. Vi skal synliggjøre samfunnsansvaret vårt og sørge for at samfunnsansvaret er integrert i hele organisasjonen og i standardiseringskomiteene våre.

Vårt eget avtrykk

Standard Norges største positive bidrag til bærekraft er først og fremst gjennom krav og bestemmelser nedfelt i standardene vi forvalter og utvikler. Samtidig jobber vi med å redusere avtrykket fra vår egen virksomhet. Siden 2012 har vårt ledelsessystem vært sertifisert i henhold til ISO 14001-standarden. Vår miljøpolicy handler om at vi skal ha en bevisst holdning til miljøstyring og at vi skal påvirke hele organisasjonen til å vektlegge miljøhensyn gjennom daglig drift og anskaffelse av varer og tjenester.

Våre klimagassutslipp

I 2022 ble Standard Norge medlem av Skift, som samler de mest klimaambisiøse selskapene i Norge. Som ledd i dette, leverer Standard Norge klimaregnskap som publiseres på Skifts nettsider. Regnskapet tar utgangspunkt i den internasjonale Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollen) og inkluderer både direkte og indirekte utslipp (Scope 1-3).

Som en mellomstor kunnskapsbedrift, er mesteparten av våre klimautslipp knyttet til reiser i forbindelse med utvikling av nye, internasjonale standarder. Reiser til møter har naturlig nok tatt seg opp etter pandemiåret 2021, men hybrid- og online-møter har redusert reisevirksomheten betydelig, sammenliknet med tidligere år. Mulighet for hjemmekontor to dager i uken har ført til mindre arbeidsreiser til og fra kontoret og mer arealeffektiv bruk av lokalene.

Standard Norge har en egen miljøgruppe som jobber med ulike miljøtiltak. Gjennom ISO 14001 jobber vi kontinuerlig med bedre kildesortering, mer miljøvennlige innkjøp og miljøkrav overfor samarbeidspartnere. I vår innkjøpspolicy har vi satt krav om at også våre leverandører skal være sertifisert etter ISO 14001, Miljøfyrtårn eller kan dokumentere at de jobber systematisk med miljø. Vi følger ISO-standarden for bærekraftige arrangementer, ISO 20121, når vi planlegger og gjennomfører møter og arrangementer.

NS-ISO 20121 Ledelsessystemer for bærekraftige arrangementer

Våre verdier

Troverdig

Våre prosesser er ryddige og åpne

Engasjerende

Vi brenner for det vi driver med

Nyskapende

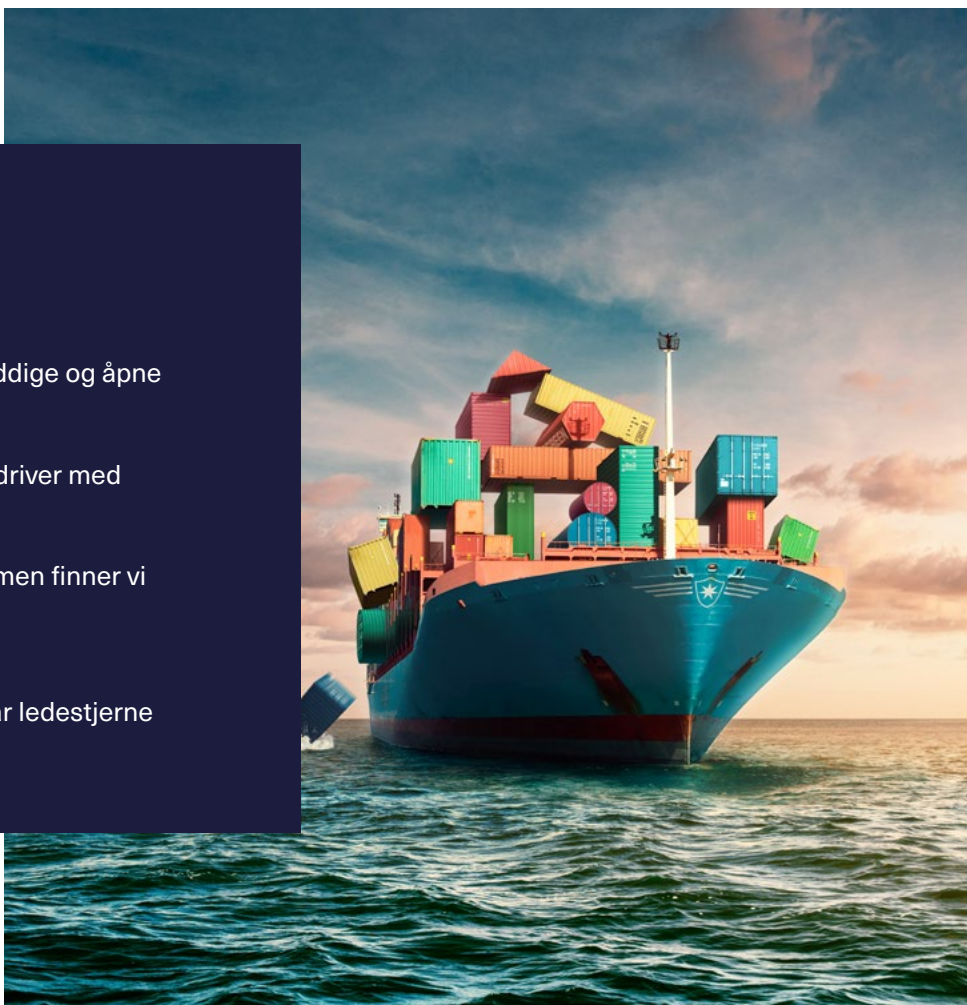
Hver for oss og sammen finner vi nye veier til målet

Kundedrevet

Kundens behov er vår ledestjerne

At containere utformes på lik måte etter en ISO-standard, har forenklet og gjort transport av varer vestlig mer effektivt (foto: Standard Norge)

Våre klimagassutslipp

Standard Norges klimaregnskap for 2022

Totalt klimagassutslipp (tCO ₂ e)	Scope 1	Scope 2 ¹	Scope 3 ²	Totalt klimagassutslipp 2021	Endring utslipp fra 2021 ³
99	0	5	94	12	671%

Nøkkel tall grønn forretningsutvikling	2022	Enhet
Klimagassutslipp per årsverk	1,49	tCO ₂ e/årsverk
Utslipp per omsatt MNOK	0,56	tCO ₂ e/MNOK

1) Lokasjonsbasert. Markedsbasert er 116,4 tCO₂e.

2) Inkluderer følgende kategori: 6.

3) Oppgang i klimagassutslippene skyldes at reisevirksomheten var sterkt redusert under covid-pandemien i 2021.

Miljø- og klimatiltak videre

Som medlem i Skift, vil Standard Norge videreføre klimaarbeidet ved å sette verifiserbare mål for utslippsreduksjoner i tråd med 1,5 gradersmålet og rapportere på faktisk måloppnåelse. Fram til nå har Standard Norge vurdert klima- og miljørisiko som en del av risikoanalysene i ISO 9001 og 14001. I 2023 startet arbeidet med å rapportere klimarisiko i tråd med Task Force on Climate-Related Finance Disclosures (TCFD), i tillegg til kartlegging av natur og forberedelse til rapportering på natur.

Et godt sted å jobbe

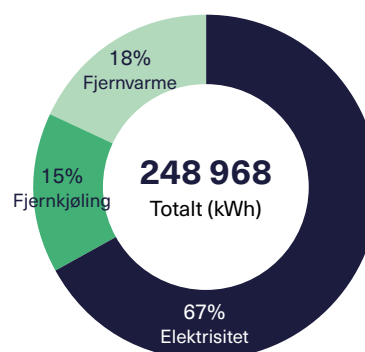
Standard Norge arbeider målrettet for å fremme likestilling og motarbeide diskriminering. For å oppfylle vår visjon, "Vi realiserer visjoner", er vi avhengig av å ha mennesker på laget som gjenspeiler bredden i samfunnet rundt oss. Vi ønsker å ha et inkluderende og rettferdig arbeidsmiljø der alle ansatte trives og kan bidra uavhengig av individuelle forskjeller.

Standard Norge er stolt av å være en arbeidsplass som prioriterer engasjement og utvikling for alle ansatte, uavhengig av kjønn. Vi tilstreber en balanse mellom andelen ansatte kvinner og menn.

Åpenhetsloven og menneskerettigheter i verdikjeden

Standard Norge jobber med å kartlegge og begrense risiko for brudd på menneskerettigheter i vår verdikjede i henhold til den norske åpenhetsloven. Vår årlige redegjørelse for aktsomhetsvurdering kan du lese på hjemmesiden. Link til digital versjon: standard.no/apenhetsloven

Vårt energiforbruk 2023

Dette er hentet fra underlaget fra Mustad Eiendom, som har hentet ut SNs andel av energiforbruk, inkl. fordeling på energikilder.

84

Antall ansatte per 2023-12-31

85,7

Antall årsverk per 2023-12-31

58 %

Kvinnerandel totalt

83 %

Kvinneandel i ledergruppen

71 %

Kvinneandel i styret

Standard Norge i samfunnet

Proessen med å utvikle og oppdatere standarder er både tverrfaglig og demokratisk. En bred involvering er i seg selv et viktig skritt for utstrakt bruk. Standard Norge er en non-profit medlemsorganisasjon. Våre medlemmer og alle som bruker og betaler for standardene, er med på å finansiere oppdatering og videreutvikling av nye.

Hva er verdien av en standard ingen bruker? I løpet av et år arrangerer vi en rekke kurs, møter og bransjetreff. Vi lytter til utfordringer og skaper rom for å spre erfaringer og beste praksis. Vi er en mellomstor medlemsorganisasjon med 90 medlemsorganisasjoner, men engasjerer et langt større nettverk, både her hjemme og internasjonalt.

Våre komiteer

Per desember 2023 hadde vi 207 aktive nasjonale komiteer, med totalt 4800 deltakere fra næringsliv, akademia, organisasjoner og sivilsamfunn. En av fire komiteer jobber konkret med standarder for grønn omstilling, mens en lang rekke andre komiteer jobber med tilgrensende problemstillinger. Vi har forpliktet oss til å ivareta klima og miljø i alle standarder der det er relevant.

Vår stemme i samfunnsutviklingen

Standarder er en effektiv måte å sette politiske og samfunnsmessige mål ut i praksis. Der det tar tid å utvikle og implementere politikk, kan det være enklere å referere til standarder, som igjen kan være raskere å oppdatere.

Standard Norge kommer med høringsuttaler på en rekke forskjellig type dokumenter. Primært gjelder dette dokumenter fra de offentlige, som f.eks. stortingsmeldinger, offentlige utredninger og forskriftendringer. Av de høringsuttalelser vi

leverte i 2023 handlet åtte om temaer knyttet til bærekraft. For eksempel har vi gitt innspill til stortingsmelding om flom og skred, rammedirektiv om avfall og den nasjonale dialogen om et bærekraftig matsystem.

Standard Norge eller våre produkter ble omtalt 3000 ganger i media i fjor, hvorav 1300 saker handlet om bærekraft. I sosiale medier var omtrent en tredel av innleggene tilknyttet bærekraft.

Våre arenaer

I løpet av 2023 var vi vertskap for 25 arrangementer, i gjennomsnitt to store møter per måned. 19 av disse var frokostmøter i serien Standard Morgen, og av disse var over halvparten direkte knyttet til grønn omstilling, mens enda flere handlet om bærekraft generelt. De aller fleste arrangementene strømmes, finnes i opptak og legges ut på våre nettsider, slik at folk over hele landet kan følge med.

På evalueringen etter Standard Morgen kommer vi med noen påstander som vi ber deltakere svare på. En av påstandene er «Standarder bidrar til bærekraftig utvikling». På en skala fra 1 (helt uenig) til 6 (helt enig) fikk vi i 2023 en score på 4,8 (målet var 4,5).

Følgende arrangementer hadde flest påmeldte:

1. Areal- og volumberegninger for bygg
2. Utslippsfrie byggeplasser og anleggsområder
3. Norsk Standard for coaching
4. Byggblankett for utbyggingsavtaler
5. Førstehjelp i arbeidslivet

Visste du vi har en egen **Standard Norge-seilbåt i Pollen under Arendalsuka**? I 2023 deltok vi på scenen eller i arrangementskomiteen for totalt seks faglige arrangementer, hvorav fire var direkte knyttet til grønn omstilling. Samtlige hadde et bærekraftsperspektiv. Vi traff hundrevis av engasjerte mennesker på dekk eller på brygga. Kom gjerne innom for en prat om du er i Arendal i år!

Termer og definisjoner fra relevante standarder

Bærekraft

tilstand i det globale systemet, inklusive miljømessige, sosiale og økonomiske aspekter, der nåtidens behov tilfredsstilles uten at det hindrer framtidige generasjoner i å tilfredsstille sine behov

Kilde: NS-ISO 6707-3:2022 Bygninger og anlegg - Terminologi - Del 3: Bærekraftstermer

Miljøledelse

sett av samordnede aktiviteter i en organisasjon i tilknytning til dens miljøaspekter

Kilde: NS-EN ISO 14050:2020 Miljøledelse - Terminologi

Klimaendring

endring av klima som vedvarer over en lengre periode, typisk flere tiår eller lenger

Kilde: NS-EN ISO 14091:2021 Klimatilpasning - Retningslinjer for sårbarhet, påvirkninger og risikovurdering

Klimaspor (Carbon footprint)

netto mengde av klimagassutslipp og fjerning av klimagass, uttrykt som CO₂-ekvivalenter

Kilde: NS-ISO 6707-3:2022 Bygninger og anlegg - Terminologi - Del 3: Bærekraftstermer

Klimatilpasning

prosess med tilpasning til nåværende eller forventet klima og til virkningene av det

Kilde: NS-EN ISO 14091:2021 Klimatilpasning - Retningslinjer for sårbarhet, påvirkninger og risikovurdering

Netto null (netto null-utslipp av klimagass)

tilstand der menneskeskapt restprodukt etter klimagassutslipp balanseres av menneskestyrt fjerning i løpet av en angitt periode og innenfor angitte grenser

Kilde: SN-IWA 42:2022 Retningslinjer for netto null

Biologisk mangfold (biodiversitet)

variasjon blant levende organismer på jorda, inkludert variasjon innenfor og mellom arter og innenfor og mellom økosystemer

Kilde: SN-IWA 42:2022 Retningslinjer for netto null

Karbondioksidfangst og -lagring (Carbon capture and storage, CCS)

prosess som innebærer utskilling av CO₂ fra industrielle og energirelaterte kilder, transport og injisering i geologiske formasjoner, der resultatet er langsiktig isolering fra atmosfæren

Kilde: NS-ISO 27917:2017 Fangst, transport og geologisk lagring av karbondioksid - Terminologi - Tverrfaglige termer

Økodesign

systematisk framgangsmåte som tar hensyn til miljøaspekter under design og utvikling med det formål å redusere ugunstige miljøpåvirkninger i hele livsløpet til et produkt

Kilde: NS-EN ISO 14050:2020 Miljøledelse - Terminologi

Sirkulær økonomi

økonomisk system som benytter en systemisk tilnærming for å opprettholde en sirkulær flyt av ressurser, ved å gjenvinne, bevare eller øke deres verdi, samtidig som det bidrar til bærekraftig utvikling

Kilde: ISO/FDIS 59004:2024 Circular economy - Vocabulary, principles and guidance for implementation (utkast til oversettelse)

Ombruk

prosess der emballasje utformet og framstilt for i sin levetid å kunne brukes på nytt minst et bestemt antall ganger, fylles på nytt eller brukes på nytt for samme formål som den er utformet for, med eller uten bruk av hjelpeprodukter som finnes på markedet og som gjør det mulig å fylle emballasjen på nytt. Slik gjenbrukt emballasje blir emballasjeavfall når den ikke lenger kan brukes på nytt

Kilde: NS-EN 13429:2004 Emballasje - Gjenbruk

Resirkulering

enhver operasjon med gjenvinning der avfallsmaterialer produseres om til produkter, materialer eller stoffer, enten det er for det opprinnelige formålet eller for andre formål

Kilde: NS-EN 16627:2015 Bærekraftige byggverk - Vurdering av bygningers økonomiske prestasjon - Beregningsmetoder

Gjenvinning

behandling av avfall som tjener formålet å erstatte andre ressurser, eller som tilbereder avfallet for slik bruk

Kilde: NS-EN 16627:2015 Bærekraftige byggverk - Vurdering av bygningers økonomiske prestasjon - Beregningsmetoder

Livsløpsvurdering (Life cycle assessment, LCA)

sammenstilling og vurdering av inngangsfaktorer, utgangsfaktorer og mulige miljøpåvirkninger fra et produktsystem gjennom dets livsløp

Kilde: NS-EN ISO 14050:2020 Miljøledelse - Terminologi

Blågrønn faktor (BGF)

indikator for omfang av vegetasjonselementet og løsninger for åpen overvannsdiskonering

Kilde: NS 3845:2020 Blågrønn faktor - Beregningsmetode og vektingsfaktorer

Grønnstruktur

sammenhengende eller tilnærmet sammenhengende vegetasjonspregete områder som ligger innenfor eller i tilknytning til en by eller et tettsted

Kilde: NS 11005:2011 Universell utforming av opparbeidete uteområder - Krav og anbefalinger

Mangfoldsledelse

del av et ledelsessystem med det formål å optimalt benytte potensialet i mangfoldet i organisasjonen

Kilde: NS 11201:2018 Ledelsessystemer for mangfold - Krav